

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯКІСТЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Г. В. Піскурська

ORCID 0000-0003-0957-8987

На даний момент системи освіти в усьому світі вживають заходів щодо організації навчального процесу в умовах пандемії коронавірусу (COVID-19). В умовах глобального карантину дистанційне навчання стало одним зі складних випробувань і для системи вищої освіти в Україні. Екстрений перехід на дистанційне навчання пов'язаний з проблемами, обумовленими недостатнім технічним оснащенням, відсутністю або слабкою підготовкою як педагогів, так і студентів до роботи в нових умовах. Одночасно, новий формат навчання надає широкий спектр можливостей і перспектив для зміни і вдосконалення освітніх систем. Подана стаття присвячена виявленню факторів, що впливають на рівень задоволеності студентів якістю дистанційної підтримки в умовах карантину. За результатами аналізу проведеного онлайн-опитування виявлено низку переваг і недоліків, які впливають на ефективність і результативність дистанційного навчання: організаційно-педагогічні, інформаційно-технологічні, психологічні. Визначено, що основними перевагами дистанційного навчання є гнучкість і мобільність освітньої діяльності; можливість отримувати навчальний матеріал різними засобами комунікації; розвиток мотивації і самостійності у навчанні. До недоліків, які впливають на якість дистанційного навчання, належать: неможливість повноцінної комунікації із викладачем; зростання рівня навчального навантаження; складнощі з технічним забезпеченням і доступом до мережі Інтернет; недостатня самоорганізація. Зроблено висновок, що процес впровадження дистанційної форми навчання в умовах карантину перебуває на стадії становлення і

потребує застосування світового досвіду, використання прогресивних технологій дистанційної освіти, отримання зворотного зв'язку від здобувачів і викладачів. Подальші дослідження полягатимуть у створенні сприятливих умов для розвитку стану готовності особистості до використання інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, якість освіти, опитування, зворотний зв'язок.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні викликом для всього глобалізованого світу є криза через пандемію, яка стосується всіх сфер життя суспільства. Освітня система не стала винятком, тому вимагає отримання більшої користі від потужностей інформаційних технологій. Протягом останніх двадцяти років використання дистанційних та інформаційних технологій в освіті стає все більш популярним. Завдяки дистанційній освіті студенти можуть отримати бажану інформацію в потрібний час, а викладачі, в свою чергу, також можуть легко її розміщувати, мінімізуючи затрати часу і зусиль (Caliskan et al., 2017). Крім того, попередні дослідження свідчать про те, що студенти досягають кращого результату за допомогою дистанційного навчального середовища, розробленого відповідно до їхніх стилів навчання (Tulbure, 2011). З іншого боку, за період карантину було виявлено масив проблем в українській освіті: запуск платформи дистанційного навчання, адаптація навчальних програм, моніторинг навчальних результатів, навчання викладачів цифровим технологіям та забезпечення освітніх установ технікою, цифрова нерівність здобувачів освіти, нерівність у результатах навчання (Совсун, 2020).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним питанням розвитку дистанційного навчання присвячені дослідження Г. Козлакової, В. Гриценка, С. Кудрявцевої, Е. Веренича, А. Мушака, Є. Владимирської та ін.

Проблематику організації дистанційного навчального процесу в закладах вищої освіти (далі – ЗВ О) висвітлено в наукових працях Д. Бодненка, О. Кіріленка, А. Хуторського, Б. Шуневича, Г. Н. Фредеріксона, Ф. Ріда, В. Кліффорда, М. G. Moore, D. Keegan, C. Wedemeyer, O Peters, L. W. Perry, J. S. Daniel, W. Mackintosh, W. C. Diehl.

На психолого-педагогічних аспектах дистанційного навчання зосереджені роботи Р. Гуревича, Ю. Овод, Р. Шарана, Є. Волинського, В. Олійника, З. Курлянд та ін.

Методика розробки дистанційних курсів, вибір навчальних платформ, педагогічні та психологічні аспекти організації процесу дистанційного навчання детально описано Ю. Богачковим, В. Биковим, В. Кухаренко, Н. Сиротенко. Наукові пошуки G. Rumble, K. Harry, F. Da Costa, A. Pelissari, I. Gonzalez та інших дослідників спрямовані на застосування технологій дистанційного навчання у вищій освіті. С. Семеріков, І. Теплицький, С. Шокалюк у своїх працях вивчають питання створення освітнього середовища та специфіки функціонування дистанційних освітніх платформ.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на достатню увагу науковців до дослідження способів застосування дистанційних технологій навчання, слід зазначити, що в переважній більшості предметом цих досліджень є спеціально розроблені дистанційні курси, в той час як питання онлайн-підтримки навчального процесу в період глобального карантину, коли ЗВО вимушені були у форс-мажорних обставинах створити і налаштувати дистанційну форму роботи, є своєчасним і відкритим. Фокусом уваги повинно стати з'ясування та аналіз думки безпосередніх учасників освітнього процесу щодо якості впровадження дистанційної освіти.

Зважаючи на результати аналізу теретичної літератури з проблематики дистанційної освіти, **метою статті** є визначити фактори, які впливають на рівень задоволеності студентів якістю дистанційної підтримки навчального процесу на основі результатів онлайн-опитування..

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення рівня задоволеності студентів якістю дистанційної форми навчання в умовах карантину було проведено онлайн-опитування, що є одним із дієвих інструментів моніторингу забезпечення якості вищої освіти в університеті. Студенти мали відповісти на запитання анкети, які були сформульовані відповідно до запропонованої О. Романовським, О. Квасник, В. Морозом та ін. класифікації переваг і недоліків дистанційної освіти (Романовський, 2019). На думку науковців переваги і недоліки дистанційної освіти

поділяються на організаційно-педагогічні, інформаційно-технологічні та психологічні.

Загалом, більша частина студентів повністю або скоріше задоволена технологіями дистанційного навчання, які використовуються в ДонНТУ в умовах карантину (рис.1).

Рис.1. Задоволеність здобувачів освіти рівнем дистанційної підтримки під час карантину

В результаті аналізу відповідей, наданих респондентами, щодо задоволеності рівнем дистанційної підтримки під час карантину маємо змогу виділити переваги такого форми навчання:

1) *організаційно-педагогічні*:

- можливість здійснювати своє навчання у гнучкий і мобільний спосіб;
- можливість облаштування свого навчального місця, враховуючи власні бажання, створюючи більш приємну атмосферу, що сприяє більш ефективному опануванню необхідними компетентностями.

2) *інформаційно-технологічні*:

- можливість користуватися різними формами отримання навчального матеріалу. Найпоширенішими засобами викладу навчального матеріалу і поточного контролю знань є через віртуальні освітні середовища (MS Teams, Moodle, Google Classroom та ін.), у форматі аудіо- та відеоконференцій (Zoom, Skype, Hangouts Meet тощо), через електронну пошту, за допомогою месенджерів (Viber, Messenger, Telegram, WhatsApp та ін.)

- спілкування та зворотний зв'язок між викладачем та студентами за допомогою сучасних засобів комунікації, наприклад проведення чатів, форумів, у форматі аудіо/відеоконференцій.

3) *психологічні переваги:*

- розвиток особистих якостей, які сприяють успішному навчанню в умовах карантину. Майже 42% здобувачів освіти підтвердили розвиток внутрішньої мотивації до навчання, самостійності, індивідуального стилю навчання, адаптивності, цілеспрямованості та ін.

- формування soft skills, спрямованих на забезпечення ефективного дистанційного спілкування, що наразі є однією із важливих професійних якостей для майбутнього фахівця на сучасному ринку праці.

Однак опитування виявило й певні негативні прояви дистанційної форми навчання під час карантину, які знижують результативність навчання (рис. 2).

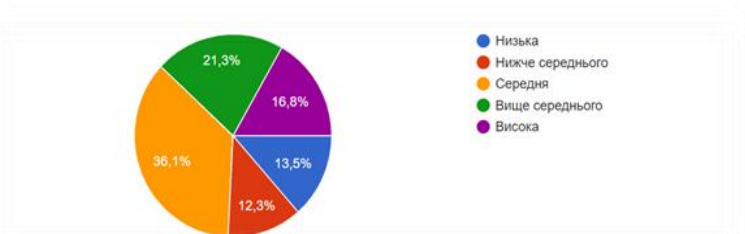

Рис.2. Результативність дистанційної форми навчання

Серед *організаційно-педагогічних* недоліків респонденти називають наступні:

- неможливість або ускладненість повноцінного фідбеку від викладача, нерегулярність комунікації;

- недостатня обізнаність студентів щодо процесу оцінювання, неповноцінний контроль успішності з боку викладача;

- зростання рівня навчального навантаження, ускладнення, пов'язані з практичним застосуванням навчального матеріалу.

На думку студентів, основним *інформаційно-технологічним* недоліком дистанційного навчання є недосконале технічне забезпечення та проблеми з доступом до мережі Інтернет, що знижують ефективність і результативність навчання і спричиняють проблеми у комунікації з викладачем і одногрупниками.

Респонденти вказують на такі *психологічні недоліки* дистанційної форми навчання:

- відсутність особистої комунікації, що зменшує рівень емоційного контакту між студентом і викладачем;
- недостатня самоорганізація здобувача, відсутність розвинених особистісних якостей: самостійності, вмотивованості до навчання, впевненість тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Процес впровадження дистанційної форми навчання в умовах карантину наразі потребує вдосконалення, проте може є перспективним за умови застосування світових практик, використання сучасних технологій дистанційного навчання, отримання зворотного зв'язку від здобувачів і викладачів. У статті на основі аналізу результатів опитування студентів висвітлено позитивні і негативні сторони дистанційної форми навчання: організаційно-педагогічні, інформаційно-технологічні та психологічні, що впливають на ефективність і результативність такої форми навчання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці спеціальних методів, покликаних створити сприятливі умови для набуття особистістю стану готовності до дистанційного навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Література

1. Богачков Ю. М. Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : Атіка, 2014.
2. Романовський О. Г., Квасник О. В., Мороз В. М., Підбуцька Н. В., Резнік С. М., Черкашин А. І., Шаполова В. В. Фактори розвитку та напрями вдосконалення дистанційної форми навчання в системі вищої освіти України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 74, №6. С. 20-42
3. Семеріков С. О., Теплицький І. О., Шокалюк С. В. Нові засоби дистанційного навчання інформаційних технологій математичного призначення. Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2008. № 2. С. 42-50.
4. Совсун І. Які виклики ставить карантин перед школою, та як дати їм раду. 2020. URL: <https://pedpresa.ua/202002-yaki-vyklyky-stavyt-karantyn-pered-shkoloyu-ta-yak-daty-yim-radu.html> (дата звернення: 20.12.2020)
5. Bykov V. Yu., and Shyshkina M. P. The conceptual basis of the university cloud-based learning and research environment formation and development

- in view of the open science priorities. *Technologies and Learning Tools*. 2018. V. 68. №6. PP. 1–18.
6. Caliskan S., Suzek S., Ozcan D. Determining student satisfaction in distance education courses. 2017. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2017.11.275> (дата звернення: 17.12.2020)
 7. Da Costa F., Pelissari A., Gonzalez I. Corporate Image of Public Higher Education Institutions: Relevant Factors to Distance Learning Students. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2018. № 19 1. Pp. 117 – 135.
 8. Rumble G., Harry K. *The Distance Teaching Universities*. London, UK: Routledge, 2018.
 9. Tulbure C. Do different learning styles require differentiated teaching strategies? *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011. 11. Pp. 155-159.

References

1. Boghachkov, Ju. M. (2014). *Orghanizatsiya ta funktsionuvannya merezhi resursnykh tsentriv dystantsiynoi osvity zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Organization and functioning of the network of resource centers of distance education for secondary schools]*. Kyiv: Atika (ukr).
2. Romanovskyi, O. H., Kvasnyk, O. V., Moroz, V. M., Pidbutska, N. V., Reznik, S. M., Cherkashyn, A. I., & Shapolova, V. V. (2019). Faktory rozvytku ta napryamy vdoskonalennya dystantsiynoi formy navchannya v systemi vyshhoi osvity Ukrainy [Development factors and directions for improving the distance form of education in the system of higher education of Ukraine]. *Informatsiyni tekhnolohii i zasoby navchannya*, Vol. 74, 6, 20-42 (ukr).
3. Semerikov, S. O., Teplytskyi, I. O., & Shokaliuk, S. V. (2008). Novi zasoby dystantsiynoho navchannya informatsiynykh tekhnolohiy matematychnoho pryznachennya [New means of distance learning of information technologies for mathematical purposes]. *Visnyk. Testuvannya i monitorynh v osviti*, 2, 42-50 (ukr).
4. Sovsun, I. (2020). *Yaki vyklyky stavyt karantyn pered shkoloiu, ta yak daty iim radu [What are the challenges of quarantine for the school, and how to cope with them]*. Retrieved from: <https://pedpresa.ua/202002-yaki-vyklyky-stavyt-karantyn-pered-shkoloyu-ta-yak-daty-yim-radu.html> (дата звернення: 20.12.2020) (ukr).
5. Bykov, V. Yu., & Shyshkina, M. P. (2018). The conceptual basis of the university cloud-based learning and research environment formation and development in view of the open science priorities. *Technologies and Learning Tools*, Vol. 68, 6, 1 – 18 (eng).
6. Caliskan, S., Suzek, S., & Ozcan, D. (2017). *Determining student satisfaction in distance education courses*. DOI:

<https://doi.org/10.1016/j.procs.2017.11.275> (date of appeal: 17.12.2020) (eng).

7. Da Costa F., Pelissari, A., & Gonzalez, I. (2018). Corporate Image of Public Higher Education Institutions: Relevant Factors to Distance Learning Students. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 19 (1), 117–135 (eng).
8. Rumble, G., & Harry, K. (2018). *The Distance Teaching Universities*. London, UK: Routledge (eng).
9. Tulbure, C. (2011). Do different learning styles require differentiated teaching strategies? *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 11, 155-159 (eng).

УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ СТУДЕНТОВ КАЧЕСТВОМ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ ВО ВРЕМЯ КАРАНТИНА

А. В. Пискурская

На данный момент системы образования во всем мире принимают меры по организации учебного процесса в условиях пандемии коронавируса (COVID-19). В условиях глобального карантина дистанционное обучение стало одним из сложных испытаний и для системы высшего образования в Украине. Экстренный переход на дистанционное обучение связан с проблемами, обусловленными недостаточным техническим оснащением, отсутствием или слабой подготовкой как педагогов, так и студентов к работе в новых условиях. Одновременно, новый формат обучения предоставляет широкий спектр возможностей и перспектив для изменения и совершенствования образовательных систем. Данная статья посвящена выявлению факторов, которые влияют на уровень удовлетворенности студентов качеством дистанционной поддержки в условиях карантина. По результатам анализа проведенного онлайн-опроса выявлен ряд преимуществ и недостатков, которые влияют на эффективность и результативность дистанционного обучения: организационно-педагогические, информационно-технологические, психологические. Определено, что основными преимуществами дистанционного обучения является гибкость и мобильность образовательной деятельности; возможность получать учебный материал различными средствами коммуникации; развитие мотивации и самостоятельности в обучении. К недостаткам, которые влияют на качество дистанционного обучения, относятся: невозможность полноценной коммуникации с преподавателем; рост уровня учебной нагрузки; сложности с техническим обеспечением и доступом к сети Интернет; недостаточная самоорганизация. Сделан вывод, что процесс внедрения дистанционной формы обучения в условиях карантина находится в стадии становления и требует применения мирового опыта,

использования прогрессивных технологий дистанционного образования, получения обратной связи от студентов и преподавателей. Дальнейшие исследования будут заключаться в создании благоприятных условий для развития состояния готовности личности к использованию информационно-коммуникационных технологий дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, качество образования, опросы, обратная связь.

STUDENTS' SATISFACTION IN QUALITY OF DISTANCE EDUCATION DURING QUARANTINE

H. V. Piskurska

At the moment, educational systems around the world are taking measures to organize the educational process in the context of the coronavirus (COVID-19) pandemic. Under global quarantine, distance learning has become one of the most difficult challenges for the higher education system in Ukraine. An urgent transition to distance learning is associated with problems caused by insufficient technical equipment, the absence or poor preparation of both teachers and students to work in the new conditions. At the same time, the new format of education provides a wide range of opportunities and prospects for changing and improving educational systems. This article is devoted to identifying factors that affect the level of student satisfaction with the quality of distant support in quarantine conditions. Having analysed the online survey results, we have identified a number of advantages and disadvantages that affect the effectiveness and efficiency of distance learning: organizational and pedagogical, information technology, and psychological. It is determined that the main advantages of distance learning are flexibility and mobility of educational activities; the opportunity to receive educational material by various means of communication; development of motivation and independence in learning. The disadvantages that affect the quality of distance learning include the following: impossibility of face-to-face communication with the teacher; an increase in the level of learning material load; difficulties with technical support and access to the Internet; insufficient self-organization. It is concluded that the process of introducing distance learning under quarantine conditions is at the initial stage and requires the use of world experience, progressive technologies of distance education, and receiving feedback from students and teachers. Further research will be focused on creating favorable conditions for the development of the state of readiness of an individual to use information and communication technologies of distance learning.

Key words: Distance learning, quality of education, questionnaire, feedback.

Піскурська Ганна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ, Україна). E-mail: ganna.piskurska@donntu.edu.ua

Пискурская Анна Викторовна – кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры языковой подготовки ДВНЗ «Донецкий национальный технический университет» (г. Покровск, Украина). E-mail: ganna.piskurska@donntu.edu.ua

Piskurska Hanna Viktorivna – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Language Training Department, SHEE "Donetsk National Technical University" (Pokrovsk, Ukraine). E-mail: ganna.piskurska@donntu.edu.ua